

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

(Από τον πρώτο τόμο του «GOLD UND MYRRHE»)

Σούρουπο! Ένα παρθένο μάγεμα άπλώνει γ' λέξη, μα πού πολύ ίδια ή ώρα.

Στο φαντασμώδικε ίσκιόφωτο, στο άδεδαιο μισόφωτο, φαντάζει το άδύνατο δυνατό, ή ευτυχία άτέλιωτη, μα και ή ίσκιος της δυστυχίας γιγαντένιος και έτσι ή όνειροπόλος το σούρουπο ήφαινει στα όνειρά του και τα ιδανικά ένα φόρεμα από χίλιες μυριόχρωμες κλωστές της φαντασίας, έτσι γυρεύει στο σούρουπο ή ευτυχία να πεταχτή από το στήθος του ευτυχισμένου και έτσι ή δυστυχισμένος δέν ανατρομάζει ποτέ πριν από τη δυστυχία σ' τον ίσκιος της κρεμάμενης νόχτας.

Στο σούρουπο και ή θύμησι ασκώνεται αγαπιότερα από τον τάφο της και μπαίνει στον άνθρωπο και σμίγει στην καρδιά του παλιές χαρές και παλιούς πόνους σ' ή γλυκειά μελαγχολία. Και το προστατευτικό σκοτάδι κρύβει τη σιγαλή της κυριαρχία ώστε να μήν τη γροικάει κανένα άσκοπο μάτι.

Κι άλλα σούρουπο. Καθόμουμε τιμά στο φίλο μου και σήμερα καθώς πάντα. Ο φίλος μου είναι ένας πολύ άκατος μουσικός, ένας ξεχωριστός άνθρωπος. Μπορώ έτσι να μιλή, ή είμαι και φίλος του.

Το γραφείο του έχει μα πολύ άπλή διακόσμηση, όμως στο παραθύρι πλάι μα άναπαυτικά πολυθρόνα. Σ' ατέλιω συνειδήσι πού πολύ να κάθεται. Από το μέρος αυτό έχει κανείς μα πολύ όρασία ήα σ' ένα παντόμορο είρηνικο περιβάλλει. Στο περιόλι είναι πολύ άψηλα, χέρια δέντρα και—κανένα άνθρωπος.

Ο φίλος μου παίζει βιολί. Το συνειδήσι πιότερο στο σούρουπο. Στο μεταξύ πηγαυόρχεται στην κίμαρα και κει μα φορά στέκει ήρθιος άκκουμπώντας στον τοίχο. Σήμερα έπειτα από θερμό παρακάλλει μου έπεισε.

Το «καθ' ήρι» ενός ξακουσμένου δασκάλου κι άμέσως έπειτα μερικές βριακτισίνες πάνου σ' ένα παλιό παιδικό τραγούδι. "Όστερα παίζει για τον εαυτό του, και τότε είναι πού γίνεται όλο κι ήφαιότερα σ' να σ' κάνη να πιθμάς κάτω.

Σάν άκούει κανείς συχνότερα καλή μουσική, μα κάνει πρώτα να ύποψιάζη το πνεύμα της, σιγά σιγά να το αίσθάνεται και στο τέλος να το καταλαβαίνη, όμως το αίσθημα μένει πάντα ή ουσία. Έτσι και γώ σήμερα άκούω περισσότερο με την καρδιά παρά με το νού.

Στην άρχη δέ μου είναι τότε δύσκολο να νοιώσω τη μουσική. Είναι μα ή γλυκειά δήγησι, έτσι από το βιολί αναδύζει, μα δήγησι ή μα είκόνα, και το περιεχόμενο είναι: λουλουδιό μύρο, πουλιό κελιάδισμα, πηγή μουρμουρίσμα, δάσος ήρόισμα, άνοιξη Μάης. "Όμως ύστερα του πουλιό το κάλημα περνάει: έσάνθρωπος τραγούδι. Τι έτσι κανένα πουλιό δέν τρα-

γουδει, μήτε κι αυτό τάχρονι, τέτοιους ήχους έχει μόνο το ανθρώπινο πλάσμα, σάν άγάλλεται και μύρεται και τρέμει και έλπίζει και δειλιάζει: στις άγάπης το τραγούδι.

Τότες ξάφνου ή γλυκίς σκοπός κόβει: άπότομα, ένα: βαθύς τόνος ταραζει τη γλυκειάν άρμονία.

Τάχα να τόνωσα καλά; Μα να, βγαίνει καθαρία ή ιδέα: Μάης, άγάπης μακχιότητα, χωριτός—το αιώνα τραγούδι. Ένα τέτιο μοτίβο όμως ή έπαινε πολύ κοινό για καλή καλό μουσικό. Πρέπει πίσω απ' αυτό κάτω άλλο να στέκη κρυμένο.

Ο βαθύς τόνος ξαναγυρίζει όλοένα, μα δέν ήχαι ήριμερά ή ταυτιά ξεσκίζοντα, σάν πού ή ήχουσε, αν ανιστόραγε ένα τυχαίο ή άπότομο τέλος. Κόιτεται ένα βουβό μαρτύριο σ' αυτό τον τόνο, ένα δειλιασμένο άκρωτήμα, μα πεισματώδικη αντίστιση, ένα έλπίδας άνχημα και πάλλ: άπέλπισμα. Από ώρα σ' ώρα άνεαίννει ή μελωδία, σ' ένα παράφορο πέρασμα πετώντας, στις άγάπης το μοτίβο παλε. Το άκατο, ξαναπέφτει στα ίδια! Και έπειτα κόβεται ή σκοπός. Μ' έναν εδγε νικόν ήχο τελιώνει. Ή: παράφορα, καθώς ύπόπτουα. Αυτές είναι ένας άποχαιρετισμός έδωνηρός. Ηεληματικός, δυστυχισμένος, δήως άγανάχησι.

Ο φίλος μου άπομεινε κκοκμπισμένος στον τοίχο. Μ' όλο το σκοτιόισμα, μου φάνηκε πού τον είδα να τρέμη σιγαλά. Και τότε, ένοιωσα, τι άκουσα μα μουσική, ξομολόγησι.

Μα πάψη, έπειτα ξαναδράχτει το βιολί, αυτή τη φορά μ' ένα αίσθησι του Μπετόβεν. Νοιώθη το φίλο μου, ήλει να ήσυχήση.

"Όμως έμένα δέ μου φεύγει το πού άκουσα από το νού. Σκαλίζω, σκαλίζω και δέ φτάνω σ' κανένα ξαστερο συμπερασμα. Κι όμως σ' να διαστάνηκα την αλήθεια.

Στο παραθύρι το ξύλο βρισκόμα ένα μολύδι κ' ένα κομάτι χαρτί. Μες στο σκοτάδι πιάνω να γράψω—δύο στίχους πεταχτά, όπως μόρχονται κείνη τη στιγμή στο νού.

Στο δρόμο μου πού πάγαινα

άπάντησα να ρόδο,

μου γέλαγε,

δροσιά κι ήμορφο σάν την αυγή.

Δέν μπόρεσα πού να τα χαρώ

τι μαγεμένα ντροπαλά του κάλλη,

μακριά του έπρεπε, μακριά να φύγω—

τ' ορναφωλλάκι μου, ή Θεός να σ' φυλάγη!

Τὸ adagio τέλειωσε. Ὁ φίλος μου κάνει δυὸ γύρες ἀκόμα στὴν κάμαρα, ἔπειτα ἀνάβει τὴ λάμπα. Βιαζομαι νὰ κρύψω τὸ σημεῖμά μου· μὰ τὸ παίρνει κιάλας τὸ μάτι του.

«Ἐγραφε;»

«Δυὸ στίχους μὲ ἄταχτο ρυθμὸ, τίποτα τῆς προκοκῆς—ἄφισε!»

Μὲ κοιτάζει μὲ πικράξενη, ξετσικτικὴ ματιά.

«Φέρε δῶ!»

«Σοῦ τὸ εἶπα, δὲν εἶναι τίποτα,—πέζοι στίχοι— θύμησε...»

«Παρακαλῶ, μὴν παιδιαρίζεις καὶ μὴ θές παρακάλια», εἶπε νευρικὰ καὶ μοῦ ἄρπαξε τὸ φύλλο ἀπὸ τὸ χέρι.

Στὸ γοργὸ διάβασμα τῶχρό του πρόσωπο βάφεται κόκκινο. Μιὰ στιγμούλα κρατᾷ τὸ κεφάλι χαμηλωμένο, ἔπειτα ἀνασηκώνει ἀπότομα τὰ μεγάλα του μάτια.

«Τὸ κατάλαβες, αὐτό;»

Καὶ δείχνει μ' ἓνα γνέψιμο τοῦ κεφαλοῦ τὸ βιολί.

«Ἄν τὸ κατάλαβς;—Ὅχι! Τὸννοισα μοναχὰ στίς γενικὲς γραμμὲς του».

Διαβάζει τοὺς στίχους ἄλλη μιὰ φορά.

«Πετυχημένο καὶ μάλιστα κατάβαθα πετυχημένο! Πιστεύω βέβαια, πὼς δὲ θὰ σοῦ εἶναι πολὺ ξάστερο, ἔτι ἔγραφε; Ὅτι τὸ αἰσθάνθηκες τέλεια—ἀπὸ ψυχρόμητο. Ὑπάρχει μέσα ἡ ἀλήθεια, δίχως ἄλλο! Στὰ λόγια: «Δὲν μπορεσα πολὺ νὰ τὸ χαρῶ» καὶ μάλιστα στὸ «ἔπρεπε μακριὰ νὰ φύγω», σὲ κείνο τὸ «ἔπρεπε».

«Μὰ ἴσα ἴσα τὴν αἰτία αὐτοῦ τοῦ «ἔπρεπε» δὲν τὴν καταλαβαίνω!»

«Γυρεύεις ἐξήγηση;»

«Δὲ γυρεύω τίποτα. Ξέρεις, πὼς δὲν ἤθελα νὰ σοῦ ἀφήσω τοὺς στίχους, ἔπειτα δὲν εἶμαι καὶ τόσο ἀδιάκριτος, νὰ σὲ ρωτήσω γιὰ περασμένα ἐπεισόδια».

Δὲν τὸν παραξενεύει καθόλου, καὶ τὸ δείχνει, πὼς ἐγὼ σχετίζω ὄλη αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι μὲ τὸν ἴδιον. Γνέφει μόνο ἄφωνος μὲ τὸ κεφάλι. Ἐπειτα καθίζει σιμά μου.

«Ἀφῆσέ μου τὸ χαρτί, μᾶρῆσει μ' ὄλο τὸν ἄμουσο ρυθμὸ του, καὶ μοῦ ταιριάζει. Θέλω νὰ κάμω μιὰ μελωδία πανοῦ σ' αὐτό.»

Γιὰ λίγς καθίσαμε ὁ ἓνας ἀντίκρυ στὸν ἄλλον σωμαίνοντας. Ἐπειτα ἀρχίζει μὲ σιγανή, συγκινημένη φωνή:

«Ἡ θύμησι, μᾶδραξε δυνατὰ, θέλω νὰ σοῦ τὰ πῶ.

Ἄς μείνουμε σιμότερα στὴν εἰκόνα σου μὲ τὸ τρανταφυλλάκι. Ἀπαντᾷ κανεὶς στὸ δρόμο του ἓνα, μόλις ανοιγμένο, ὄροσερό, γητευτικὸ, κ' εἶναι: σὰ νὰν τοῦ γνέφῃ πρόσχαρὰ μὲ τὸ κεφαλάκι του: «Πᾶρε με, πᾶρε με!» ἂν καὶ τί ἄλλο κάνει τότες κανεὶς παρὰ σκύβει καὶ τὸ κόβει, κ' ἔποιος δὲν τὸκανε, θὰ νάτανε μωρός. Αὐτὴ νὰι ἡ αἰώνια ἱστορία.

Τέτιο νὰ τρανταφυλλάκι βρήκα καὶ γώ, νιό, ὁμορφο, χαριτωμένο, ἄχ, τί λέω, δὲ βρισκω λόγια νὰ τὸ πα-

ραστήσω. Καὶ δὲ μύπε. «Σὲ κεντῶ!» μόνο μὲ ἀκόμα πὸ ἀπειρη γλύκα ἀστραφε καὶ ἡ ψυχὴ του ἀνάδλεψε μὲς ἀπὸ τὰ παρθενικά του τὰ μάτια καὶ εἶπε «Ναί», σὰν τὸ ἀποθύμησα. Καὶ ὁ περιβολάρχης, πού τὸ περιποιότουε, πού τοῦ ἀνῆκε, δὲ μοῦ τὸ ἀρνῆθηκε. Ὅμως ἐγὼ, σὰν τὸ λαχτάρησα περισσότερο, ἔφυγα μακριὰ καὶ τὸ ἄφησα ἔρημο στὸν τόπο του, ἀπαράλλαχτα ἔτσι, καθὼς στὸ μικρὸ σου τραγούδι τὸ ἀναπαράστησες. Ἐπρεπε μακριὰ νὰ φύγω—ἔπρεπε! Κι' αὐτὰ ὄλα συνέβηκαν ἔτσι:

Εἶμουνα ἓνα παληκάρη, φαῖδρὸ κι' ἀγέρωχο, ἀστόχαστο κι' ἄστατο, σὰν πού εἶναι ὄλα τὰ νιόγαλα παληκάρη. Ἐπειτα εἶμουνα καὶ μὲ ἰδιοφυῖα προικισμένος, καθὼς ὁ κόσμος μοῦ τὸ βεβαίωνα, καὶ εἶχα κι' αὐτὸ πού στοὺς νέους μουσικούς, καὶ γενικὰ στοὺς καλλιτέχνες, περισσότερο λείπει—τὸ χρῆμα. Ἐπὶ τέλους εἶμουνα ἐντελῶς ἐλεύτερος καὶ μποροῦσα νὰ κάνω ἔτι μὸ κατέβαινε στὸ κεφάλι.

Εἶμουνα καιρὸ στὴν Ἰταλία. Σκεδὸν ἓνα χρόνο ἀλάκερο στεκόμουε σὰν καρφωμένος κάτω ἀπὸ τὴν ἐντύπωση τῆς θαυμαστῆς καὶ μαγευτικῆς χώρας. Σιγὰ σιγὰ συνείθισα στὴν ὑπέρθεη ἐντύπωση τῆς πρώτης σιγῆς κι' ἄρχισα ἔπειτα νὰ παραδίνω τὴν ψυχὴ μου ξεχωριστὰ στὴν κάθε μιὰ ὁμορφιά— κερνώντας ἔτσι στὸν ἑαυτὸ μου λαγαρισμένο τὸ πιστὸ τῆς ἀπόλαψης. Ζοῦσα πετώντας ἀπὸ τὴς χαρὲς τοῦ ταξιδιώτη, στοῦ καλλιτέχνη τὴς μελέτης καὶ στοῦ ἀνθρώπου τὴς ἀπλῆς εὐχαριστήσες. Ρουφούσα ἀπὸ τὸ καθένα ἔτι μὸ εἶτανε μπορετό. Ἐτσι περάσανε τρία χρόνια, ἔταν μ' ἔπικσε ἡ νοσταλγία.

Μεῦ εἶτανε, σὰ νὰ μὸς πονούσανε τὰ μάτια ἀπὸ τὴν αἰώνια αὐτὴ χρυσαυτηλιά κάτου ἀπὸ τὸ μεσημέριτικο οὐρανὸ, σάμπως ἡ μουσικὴ, κι' ἄς τῆς εἶχα τόσον καιρὸ παραδοθεὶ, νὰ μὴν εἶτανε πιά, καθὼς ἄλλοτες, ἡ ἀγνή μπιστικία τῆς καρδιάς μου, σάμπως τῆς Ἰταλίας οἱ ὄριες γυναῖκες νὰ μούχανε φαρμακώσει τὴν καρδιά. Εἶμουνη ἄρρωστος κι' ἀποζητιόσα τὴν πατρίδα.

Ὅταν ἀνάσανα τὸ Ἄλπινο ἀγέρι, ἔνοιωσα, πὼς εἶμουνη πολὺ ἄρρωστος, μὰ πὼς μποροῦσε ἡ πατρίδα νὰ μὲ γιάνη. Πατρίδα; Μὰ πού στᾶλήθεια εἶται ἡ πατρίδα μου; Αὐτὸ τὸν καιρὸ καταριόμουε τὴν ἀπόμονη θέση μου στὸν κόσμῳ, πού γι' αὐτὸ μὲ μακαρίζανε οἱ εἰθυμοὶ συντρόφοι μου.

Τότες μοῦ ἤρθε στὸ νοῦ ἡ μοναχὴ συγγένισα, πού εἶχα ἀκόμα, ἡ ἀδερφή τῆς μάννας μου. Εἶχε στὸ ἔμπα τῆς Αὐστρίας ἓνα ὁμορφο τσιφλίκι. Γιὰ κει λοιπὸν ἐκίνησα κ' ἔγεινα δεχτὸς μὲ ἀπειρη κλωσύνη.

Ἐἶτανε ἓνα ζηλεμένο εἰδωλλιακὸ χωριὸ τοῦ βουνοῦ, τὸ μέρος, ἔπου ἡ θεία μου εἶχε τὸ τσιφλίκι τῆς. Ἀκόμα τώρα, ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς χρόνια, οἱ μαγευτικώτερες ἐκδρομὲς στὸ ἴδιο τὸ χωριὸ καὶ στὰ περίγυρα μέρη προβάλλουε στὰ ματιὰ μου ζωερά τὸ φανταστικὸ ροκοκὸ παλατι, τὸ μελαγχολικὸ πριόνι στὴ ρηματιά, ὁ μικρὸς, βαθυγάλαζος νερόλακκος, πού ὁ κόσμος τὸν ἔ-

λεγε «λίμνη», εἰ λυπητερές ἱτιές στίς ὄχτες, τὸ χαρῦμένο μὲ τίς ὀξυές δάσος, ἢ γλυκεῖα ἐκκληροῦλα στὸ λόφο ἀπάνω καὶ τὸ σκολεῖο μὲ τὸ ὀλεσῦδο περιβόλι του—ἀχ ναί, τὸ σκολεῖο.

Ἔνα γλυκὸ αἰσθημα εἰρήνης μου ἦρθε — τὸ εὐεργετικὸ συναίσθημα, πῶς ἐπειτα ἀπὸ τὸ θόρυβο τοῦ μεγάλου κόσμου μὲ τὰ πάθη του καὶ τὰ κουραστικά θέληγητρά του, σὲ κατάλληλην ὥρα σώθηκα σ' ἕνα ἡσυχο ἄσυλο—ὅπου μπορούσα πάλε νὰ συγκεντρωθῶ καὶ νὰ ξανάβρω τὸν ἐαυτό μου. Εἶμωνα εὐτυχισμένος σὲ τέτια γαλήνη, καὶ ἔταν ἡ θειά μου μ' ἄρώτησε, ἂν τὸ λεύτερο ταξιδιάρικο πουλί θὲ νάνοιωθε ποτὲ νὰ τὸ σφιξῇ ἢ στεναχώρια σὲ τέτια στενὴ φωλιά, τότε τῆς φίλησα γελαστά τὸ χέρι.

Τὴν Κυριακὴ πῆγα μὲ τὴ θειά μου στὴν ἐκκλησιά. Πρῶτὴ φορὰ βρέθηκα κεῖ στὸν ἑσπερινό. Εἶτανε ἡ μαγιάτικη γιορτὴ τῆς Παρθένας. Ἡ κοινότη ἔφελνε ἕνα ἀπλὸ τραγοῦδι, σεμνὸ συνοδεμένο ἀπὸ ἕνα καλὸ ὄργανο. Στὸ ἱερό καιρόντουσαν μόνο λίγα κερὰ, τὸ σύνολο ἔκανε μιὰ πολὺ ἀπλοῖκὴ ἐντύπωση. Ὅμως ἐγὼ εἶμωνα παράξενα συγκινημένος. Τὸ μουσικὸ μισόφωτο, ἡ βαθειά, ἡ ἡσυχὴ εἰρήνη, ἡ ἀθῶα προσευκὴ τῶν εὐλαδων βουήσιων μου κάμανε μιὰ τόσο συγκινητικὴ ἐντύπωση, ποὺ μῆπιασε ἕνας πόθος, νὰ εἶμωνα καὶ γὼ ἔτσι: ἄγνος καὶ ταπεινός ὅπως αὐτοί, πέρα ἀπὸ κάθε ἁμαρτωλὴ ἡδονὴ καὶ τυραννία. Στὸ τέλος ψάλανε ἀκόμα ἕνα τραγοῦδι: τῆς Παναγίας, ἕνα ἀνακάτωμα ἀπὸ εὐλαδεια, μελαγχολία καὶ οὐράνια νοσταλγία, ἕνα ἀλγθινὰ παρθενικὸ τραγοῦδι.

Τὸ τραγοῦδι ἄρχιζε μ' ἕνα μακρὸ σόλο, ποὺ ἔφελνε μιὰ κοριτσιαστικὴ φωνὴ ἡσυχα, ὠραία καὶ εὐλαδα, σὰν ποὺ πρέπει νάναι στὸ σπίτι τοῦ Θεοῦ. Ἡ θεία μου, ποὺ καθότουσε πλάι μου στὸ μικρὸ φραγμένο χορὸ γιὰ τοὺς προύχοντες, παρατήρησε βέβαια, πῶς μὲ κόπο προσπαθοῦσα νὰ κοιτάξω μὲς ἀπὸ τὸ μισόφωτο πρὸς τὸ χορὸ ποῦ ἔφελνε.

Ἡ Μαριάννα, ἡ κόρη τοῦ πρωτοψάλτη, ψιθύρισε, καὶ ἔακολούθησε νὰ προσεύχεται.

Ἐἶχα ἀκούσει τὴ λαμπρότερη ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ πέρα στὴν Ἰταλία, ὅμως τίποτα δὲ μὲ συγκίνησε τόσο, σὰν τὸ ἀπέριττο τοῦτο τραγοῦδι: τῆς Παρθένας ἀπὸ τὴν κόρη τοῦ πρωτοψάλτη. Τὴ νύχτα δὲν μπόρεσα νὰ κοιμηθῶ.

Τὸ ἄλλο πρωὶ πῆρα τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι τοῦ πρωτοψάλτη. Εἶπα τῆς θείας μου, τάχα πῶς ἤθελα νὰ δοκιμάσω τὸ ὄργανο, σὰ νὰ μὴν τῆξισκα κι' ἄσχημο.

Ὁ πρωτοψάλτης εἶταν ἕνας εὐγενικὸς ἄνθρωπος, μόλις ἀγκαλιασμένος ἀπὸ τὰ πρῶτα γεράματα, ἡ γυναικία του ἀπροσποίητη καὶ καλοκαρδὴ ὅμως ἡ Μαριάννα, ποὺ μ' ἔνοιωξε, δὲν πρρουσιάζτηκε.

Εἶπα τὴν ἐπιθυμία μου κ' ἔγεινε δεχτὴ, μὲ τὴ φιλικώτερη προθυμία. Στὸ δρόμο πρὸς τὴν ἐκκλησιὰ εἶπε ὁ πρωτοψάλτης:

Δίχως ἄλλο ἡ Μαριάννα εἶναι: ἀπάνω, μελετᾷ πάντα τὸ πρωὶ καμιά ὥροῦλα».

«Ἡ δεσποινὴς κόρη σας παίζει τὸ ὄργανο;»

«Δὲν εἶναι δεσποινὴς κύριε, εἶναι μόνο ἕνα ἀπλὸ παιδί, φρόνιμο καὶ καλὸ. Μὲ ἀντιπροσωπεύει κάποτε, πιο πολὺ τὸ χειμῶνα, σὰν κάνει κρύο».

Ἦθελ' ἀκόμα ἕνα κομπλιμέντο νὰ πῶ γιὰ τὸ χτεσινὸ τραγοῦδι τῆς Παναγίας, μὰ εἶχαμε κιόλας φτάσει στὴν ἐκκλησιὰ. Ἔνα ἀπαλὸ Prelidium γλυκοαχοῦσε ἀπὸ τὸ μουσικὸ χορὸ. Αἰστανόμωνα πῶς μου χτύπαγε ἡ καρδιά, καθὼς ἀνεβαίναμε τὴ στενὴ σκάλα τὸ ὄργανο ἀκούγοτανε ἀκόμα.

Ἔτσι βλέπουμε ζωγραφισμένη τὴν Ἁγία Καικιλία. Γλυκεῖα, ἀγνή κατατομή, μιὰ τρυφερὴ μορφὴ, βαρεῖς, ξανθὲς πλεξούδες ἀπέριττα στὸ κεφάλι γυρισμένες, γαλανὰ, ὄνειρεμένα μάτια, πάνω στὸ χαρτί τῆς μουσικῆς στραμένα. Ἔνα εὐλαδειαῖς αἰσθημα καὶ ἀγάπης ἔνοιωσα νὰ πλημμυρίζω μου τὴν καρδιά.

Τώρα μὰς πῆρε τὸ μάτι τῆς. Μὲ ξαφνικὸ κοκκίνισμα κοντοστάθηκε, πῆδησε ἀπὸ τὸν μπάγκο τοῦ ὄργανου, κ' ἔκλινε ἀλαφρὰ μὲ ντροπαλοσύνη τὸ κεφάλι. Ὑποθέτω, ὁ πρωτοψάλτης ψιθύρισε δυὸ λόγια, ἐγὼ δὲν εἶμωνα ἱκανός οὔτε μιὰ λέξη νὰ βγάλω ἀπὸ τὸ στόμα μου. Ὁ πρωτοψάλτης μὲ ὑποχρέωσε νὰ καθίσω στὸ ὄργανο.

Ἦ πρωτόπαῖξα δὲν ξέρω πιά, πιστεύω ὅμως ἄγρια κ' ἄσυνάρτητα πράματα. Ἐπειτα ἔγινε ἡσυχώτερος κ' ἔπαῖξα μιὰ καλιὰ Fuga. Σὰν τέλιωσα, εἶπα, ἀρκετὰ γιὰ σήμερα καὶ τώρα ἄς πηγαίνουμε.

Σὰν ἀφήσαμε τὸ ἐκκλησιακὸ, αὐτοσυστήθηκα στὴ Μαριάννα μὲ ὄλους τοὺς τύπους, καθὼς μπροστά σὲ μεγάλη κυρία. Σάπτισε πολὺ καὶ μου φάνηκε, σ' αὐτὴ τὴ γλυκεῖα σαστιμάρα, ἀκόμα γητευτικώτερη. Ἐπειτα μούκανε ὁ πρωτοψάλτης ἕνα κομπλιμέντο γιὰ τὸ παίξιμό μου. Τὸ ἀπόκρυστα χαμογελῶντας καὶ διηγῆθηκα πολὺ σοφρά, τί μεγάλη ἐντύπωση μούκανε χιτὲς τὸ τελευταῖο τραγοῦδι τῆς Παρθένας: στο μεταξὺ ρώτησα ποῖος τὸ τραγοῦδιζε. Τότες ἀπάντησε ἡ Μαριάννα:

«Μὴ χωρατεύετε, κύριε, τὸ τραγοῦδιζα, σὰν ποὺ τραγοῦδοῦνε δῶ πάνω σὲ μὰς».

Μπήκαμε σὲ φλυαρία, κ' ἔτσι σιγὰ σιγὰ μῆρπιασε ἡ δειλία τῆς λιγο. Μιὰ στιγμὴ ἀκόμα κάθισα κάτω στὸν κήπο τοῦ σκολεῖο, κ' ἔπειτα χαϊρέτησα.

Ὁνειροξεχασμένος στεκομωνα στὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ. Δὲν ἤξερα ποὺ βρισκομωνα. Ἔνα ὅμως ἔνοιωθα, νὰ μὴ γυρίζω πιά πίσω στὸν πύργο, ἂν εἶτανε δυνατὸ νὰ βρισκομωνα σ' ἕνα πολὺ ἐρημικὸ μέρος, ποὺ νὰ μπορῶ νὰ καθομαι νὰ συλλογιόμμαι. Τραδιῆξα λουγυλακί: μέσα στὴ δάσος κ' ἔφτασα μέσα στὸ λατομεῖο. Μονότονα φλωσιβίζε τὸ νερὸ, ἔτριξε τὸ πριονί. Αὐτὸ μούκανε καλὸ. Σαπλώθηκα κατὰ ἄπνοια ὄντρο κ' ἔκλεισε τὰ ματιά.

Οἱ φίλοι μου στὸν κόσμο μου ἦρθανε στὸ νοῦ, οἱ γνωστικοί μου φίλοι. Τὴ θὰ λέγανε! Τὴ εἰρωνικὰ ποὺ θὰ χαμογελοῦσανε γιὰ τὸν παλιὸ τους σύντροφό ποὺ

ξαφνικά μεταμορφώθηκε σε ρομαντικό χίστηματιά! "Ω θε μου, δεν ξέρανε, πόσο άρρωστος είμαστε σιμά τους και τι καλά που ένοιωθα τον εαυτό μου τώρα. Άπαράλλαχτα όπως ένας, που έπειτα από ξεφαντωμένη νύχτα πρωτοβγαίνει σε τρυφερή, άγνή ανοιξιάτικη αύγή και που στο πρώτο τρέμουλο του σκορδαλιού του έρχεται να προσευχηθεί.

Στήν άρχή δε συλλογίζουμε τίποτα! δεν μπορούσα τίποτα να συλλογιστώ. Έπειτα συλλογίστηκα τί, Μαριάννα. Την αγαπούσα ίσως κιόλας, αγαπούσα ένα παιδί, που με την ελόχνη καρδιά του μου παρουσιάζοιτο σαν μια Άψις. Και κει άνατρώμαξα. Έπρεπε να την αγαπώ, μπορούσε λοιπόν μια τόσο άθώα ψυχή, να ένωθής με μιάν άλλη, που στή φουρτούνα του καιρού και στήν άμαρτία τόσες φορές είχε ναυαγήσει; Δεν εΐτανε βεροσιλίσι; Έτσι άναμείχτηκε από την άρχή στής καρδιάς μου το έρωτικό άναγέλλιασμα ένα δειλό ρώτιγμα.

"Όμως ύστερα με συνεπήρε ή νέα, ή γλυκειά ευτυχία, που μου έλαχε στήν καρδιά, με φοιτείσι που όμοια της ποτές μου δε γνώρισα, και δεν ήμύόρεια με μύδρες εικόνας να βρασιάζομαι, ευτυχισμένος ήθελα ναμαι για όλο τον κόσμο.

"Ένα πουλί τραγουδούσε στο δέντροκι ένα γλυκό τραγουδι - το τραγουδι της αγάπης μου. "Ηθελα να το άφουγκρασώ, όμως - μονότονα φλοισβίζε το νερό, έτριζε το πριόνι. Λέ βρασιότουσε, έφυγα για το σπίτι.

Τήν ξανάδα, και καθώς ή αγάπη αύξανε, έσθοναν οι συλλογισμοί μου. Παρηγορούμενε με ήρωες εικόνας. Τι μπορεί ο καπετάνιος, που το κλονιζόμενου καΐκι του πολύν καιρό άνάμετα σε φουρτούνες και σκοπέλους θάρηηκα, σαν ένας ευνούκος άνεμος, το σπρώζει στο πρασινο νερό των μακάριων, να μύη το πατήσι, έπειδής το ταξίδι δεν του εΐτανε ελόστρωτο; Λέ με να ξεγυρόσε κει, στο ήγουρο λιμάνι, τί φουρτούνα και δε θε ναύτουσε κι' αυτός ένας εΐρηκικός με τοίς εΐρηκικός;

Τι παράξενη φιλοσοφία που βγάνει ή ανθρώπινη καρδιά σαν αγαπάει και ποθεί!

Η Μαριάννα έλεπε ακόμα πάντα σε μένα τον ευγενικό κύριο και στον έαυτό της το φτωχό παιδί, ώστε να μου δώση ή άρρος να έλπίσω στήν άναγάπη της. Τότες με βόηθησε ή μουσική.

Ο πρωτοψάλτης είχε ένα κίλο μολύ. Σ' αυτό έπαίξα συχνά. Ήταν καθόμουσε με τί Μαριάννα στο περιόλι του σχολείου κάτω από τα δέντρα. "Έπαιξα τότες καλύτερα από τώρα, με λιγότερη τέχνη, όμως με πισύτερη ψυχή.

Πώς γρούησε, σαν να εΐντουσαν τόνοι άπόνον ξένο μαγικό κόσμο που της εΐτανε άκατανόητος. Τότες άφινε ν' άκουμπάη πίσω το ξανθό της κεφάλι, και τα γαλανά της μάτια κοιτάζανε σταπομακρα, σαν να γυρεύανε νανακλύψουσε τλόξενο κάτω, που ως τότες της εΐτανε πέρα από την άίστητή της, με που τώρα σιμάτορα, όλο και σιμάτερα έρχότουσε, με μαγική δύναμη καταπάνω της.

Κέπειτα της ήρθε ή νόση. Εΐταν ένα μαγιάτικο δειλί, όνειρεμένο, άπαλό, τρυφερό, τα σήμαντρα εΐτανε για να καλέσουσε τοίς πιστοίς στήν προσευχή. Εΐμαστε μόνοι στο περιόλι. "Έπαιξα βιολί, ποτές μου δεν ξανάπαιξα σαν και τότες. "Όπως καιγόντουσαν στήν καρδιά μου ή λαχτάρα και ή αγάπη, έτσι χονόντουσαν σε παράφορο ξέχυμα από τοίς τόνους και όρμούτανε στήν καρδιά της, πρρακλώνοντας και γυρεύοντας. Και τότες μ' ένοιωσε. Το βιολί ξεγλύστρησε από το χέρι μου. Τήν κοιτάξα καταμάτα, έκλαιγε πικρά.

Τήν πήρα στήν άγκαλιά μου, το δέχτηκε, και τα χείλη μας άναμωθήκανε σε φίλημα.

"Όλόγυρα ήσύχαζε ο κόσμος στή βραδινή γαλήνη, ήρωτωμένα σύγγεφα στέκουνταν στον ούρανό, και οι καμπάνες ήχούσανε στόναιρό μας.

"Έπειτα από τον πρωτοψάλτη, που έχτελούσε μαζί και χρέη δασκάλου στο χωριό, γνώρισα κ' έναν άλλο δάσκαλο, άνθρωπο που δε μ' άρεζε. Εΐχε μια μακριά, σουδερή μωφή, το πρόσωπό του εΐτανε ίσχυο και κίτρινο, τα μάτια του ψυχρά και σταγερά, με μακριά σμηχτά φρύδια. Σπάνια τον άντέρμωνα, με κάθε φορά είχε να μου κάμη και μια προυχτερη παρατήρηση. Τόν είχα για ζουλιάρή όμως ή Μαριάννα φρονούσε, πως εΐταν έξυπνος και στο βάλλος καλός, μ' όλο το κατσουφιασμένο του ύφους που τον έκανε άντιπαθητικό.

Μια Κυριακή είχα παίξει τόργανο. "Ύστερ' από τί λειτουργία καταστάλαξα για λίγην ώρα στο σχολείο. Ο πρωτοψάλτης παίνεφε καθώς πάντα το παίξιμό μου. Σύντομα τάλεφε κατι στα χείλη του Γκούντερ - έτσι λεγούταν ο άλλος - κατι σαν άναγέλλιασμα. Τονε κούτοξα διαπεραστικά.

Μή σας κκοφανή, είπε, το παίξιμό σας δε μύρεται. Πρέπει ν' άκούχεται εύλαόα κι όμως σε σας δεν το βλέπει κανείς είν' ένα πάλαμα μέσα του, ένα παλάμα για καθαρότητα και γαλήνη κι όμως το ναύηται κανείς, πως αυτό ποτές δε ή ά γίνη. "Έχει πολύ πάθος μέσα του, που βράσια ένας ελόσσος τόνος, το διαπνέει, με που δε φτάνει ελόστελα να το σκεπάση. Στη συναυλία μπορεί τοδτο ναύνη μεγάλο, στήν έκκλησία όμως, έκαι...

"Αναστασιόηκα.

Δεν τόπει να σας περάξω, είπε όλος διόλου άταρχος και μ' ένα σκεδόν ερχόδοιο τόνο κ' έφυγε από την κάμαρα.

Εΐμουσε επαναστατημένος, με όταν το βραδί ζήτησα να ήσυχάσω, δεν μύόρεια ακόμα να καταπιώ τον κακό του λόγο, και όλη τί νύχτα στριφογύριζα άύπνος με το δειλιασμένο ρώτιγμα: "Έχει δίκιο; Έχει δίκιο;»

"Άλλη μια φορά συναντήηκα μαζί του. Εΐχε μεσε το καλοκαίρι. Εΐμουσε στο λοτομαίο κ' έπεσά πάλι κάτω άπόνα δέντρο, να γύρω σε όνειρα και συλλογισμένος. Ήφνου ξεφύτρωσε μπροστά μου.

Καλά, που σας πέτυχα» είπε, ήθελα μια φορά να μιλήσω μαζί σας».

«Τί αγαπάτε;»

Κάθισε δίχως καμιά δυσκολία σιμά μου.

«Πρόκειται για τή Μαριάννα» είπε, έλωσ διόλου ήσυχα. «Πιστεύτε πού αγαπάτε τὸ παιδί και ἔτι κι' ἔτι κι' αὐτὸ θά σᾶς...».

«Κύριε, πῶς τολμάτε;» τὸν ἀποπήρα.

«Παρακαλῶ, λίγη ὑπομονή, ἔπειτα μπορεῖτε νά μου πητε ἔτι θέλετε. Λοιπόν, ἔπως τόπα, ἔτσι κ' εἶναι, και ὁ πρωτοφάλης εἶναι ἕνας ἀνόητος και δὲν τὸ μπόδιζει».

«Ἐἴστε ἀδιάντροπος! τί σᾶς νοιάζει;»

«Παρακαλῶ, μὴν ταραξέστε, και ἀκούστε μου για τὸ καλὸ τῆς Μαριάννας. Βλέπετε, κύριε, πῶς τούτο εἶνε πλέρια ὠραῖο και ἰδανικό, και τὸ πιστεῶ και ἐγὼ πῶ; αγαπάτε με ἔλη σᾶς τήν καρδιά τὸ παιδί, ποιός δὲ θά τῶκανε; ἀλλά, κύριε, τί μπορεῖ ἔπειτα νά βγῆ ἀπ'αὐτὸ παρὰ μιὰ δυστυχία για τὸ παιδί; Τὸ λέω με καλὸ σκοπὸ, κύριε!

«Ἡ καλή σᾶς γνώμη δὲν ἔχει τὸν τόπο τῆς,» φώναξα.

«Και τώρα μιὰς και μπήκατε στή μέση, για τὸνομα του Θεοῦ, ἀκούστε με: και, ἀγαπῶ τή Μαριάννα, και στοχάζομαι, πῶς δὲ θά περάση πολὺς καιρός, πού θά γίνῃ γυναίκα μου.

Και βέβαια,» ἔγνεψε, «αὐτὸ και εὐκολονόητο, με βλέπετε, κύριε, αὐτὸ ἔτσι ἴσια εἶναι τὸ δυστύχημα!

«Ἐνα δυστύχημα,» γέλασα ἀπότομα, «ἕνα δυστύχημα ὅμως τὸ πολὺ πολὺ για σᾶς, πού εἶστε ζουλιαρῆς!»

Ἄταραχος κούνησε λυπημένα τὸ κεφάλι.

«Τ' εἶν' αὐτὰ πού λέτε, κύριε; ἀξίζω τόσο λίγο για τή Μαριάννα, ὅσο και σεις! Εἶναι ἕνα λουλούδι, ἕνα τρυφερό, μοναδικὸ λουλούδι, πού θά πέθαινε σιμά στὸν ἕναν ἀπὸ μᾶς, μαζί σᾶς ἀπὸ θερμῆ, μαζί μου ἀπὸ παγωνιά!

«Ἀνοητῆς!

«Κομμιά ἀνοητῆς, κύριε! Θέλετε νά μείνετε δῶ πέρα στην ἡτυχη κοιλιά; Δὲν τὸ μπορεῖτε, ἔχετε πολὺ θερμὸ αἷμα, πρέπει νά βγῆτε πάλι στὸν κόσμ'. Ἡ θέλετε νά πάρετε και τή Μαριάννα και πέρο; Κύριε, δὲν τὸ καταλαβαίνετε, πῶς αὐτὸ δὲν πάει; Δὲν τὸ συνασταναστε, πῶς ἡ Μαριάννα με τὸ ἀπλοϊκό τῆς ἡμὸς στὸν κόσμὸ σᾶς δὲ θά θέριζε παρὰ μόνο περιγέλοι; Ἐπειτα ἠᾶρισσε στυγὸς κύκλους, πού θάμπαινε μαζί σᾶς, μιὰ μοναχὴ εἰλικρινῆ καρδιά;

«Τὰ παραμεγαλώνετε, κι' ἂν εἶταν ἔτσι ἀκομα, τότες θά εἶχε μένα», ἀπαντήρα ἀνήσυχα.

«Ἐτάς, βέβαιο!» εἶπε με τονο. «Κύριε πρέπει νά σᾶς το πῶ ἔστερα! Βλέπετε, ἔχετε μιὰ θερμὴ καρδιά και για καμποσον καιρὸ θά πνίξετε σχεδόν τή Μαριάννα με τὴν ἀγαπῆ σᾶς. Με ἔστερα θά ζητήρετε και ἄπερστερο ἀπ' αὐτῆ; θά τῆς γίνετε μιὰ μέρα ἀπιστος, κύριε, και ἄ; εἶναι ἀκομα και γυναίκα σᾶς, και τότε θά πέθανῆ!»

Με μιὰ κραυγὴ ἀναπήδησα; μου ῥχέτουνε, νά τότε σκοτώσω! Ἀκίνητος και ἡσυχος, με βαθιολυπημένο πρόσωπο, στεκότουνε μπροστά μου. Τότες ἔφυγα τρεχάτος με ἄγρια ταραχή.

Ἀπὸ κείνη τή στιγμή ἡ ἀγάπη μου βρήκε ἕνα ἀγκῶθι. Κεχλαστὸ ἀνέβαινε τὸ αἷμα μου, ἔταν με ρωτοῦσε ἡ Μαριάννα για τὰ περασμένα μου. Πῶς θά φανταζότουνε αὐτῆ τὴν περασμένη, μου ζωῆ, τὸ ἀθῶο ἀπὸνήρευτο παιδί, καθαρῆ, ἡλαρή, γαληνή, καθὼς τῆ δικῆ τῆς. Θά με μετροῦσε με τὸ ἴδιο μέτρο ἔπως τὸν ἑαυτὸ τῆς; και γώ;

Ἐἶχαν ἔρθει βίξιτες στὸν πύργο εὐγενεκαὶ παραθεριστές, και κυρίες. Μιὰ εἶτανε ξεχωριστὰ ὠραία και ἔξυπνη. Ἦλντα λεγότανε. Κουδέντιαζε μαγευτικά, ἡξερε νά προλαβαίνει ἔλα μου τὰ γουδοῦτα με πνεματώδικη χάρη και εἶτανε γιομάτη ἀξιαγάπητη φιλαρέσκεια. Τὴν ἀγαπῆ μου για τή Μαριάννα, πού δὲν μπόρεσα νά τῆς ἀποκρύψω, τὴν εὗρισκε «νόστιμη». Σιχαίνόμουνα τή γυναίκα.

Μὰ εἶτανε πολὺ ὠραία, και εἶτανε μιὰ σεῖρηνα με χίλια μάγια, κ' ἐγὼ εἶχα τόσο θερμὸ αἷμα. Καποιος ἐπρόβαλε ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμὸ, ἀπὸ τὸν κόσμὸ μου— και τὸ παλιὸ στοιχειό, πού σ'αὐτὴν τὴν κοιλιά εἶχε σωπάσει, ξύπνησε πάλι, και μιὰ βραδεία, εἶχα πολὺ σαμπανια πιεῖ, και ἔστερα τὸχε προδῶλεψι τῆ φίλησα. Αὐὸ ὠρες προτῆτερα εἶμουνε στή Μαριάννα.

Πῶς πέρασα τὴ νύχτα μου, δὲν τὸ ξέρω. Κανένα μίσος, καμμιά ἔχτρα δὲν τρώει τὴν καρδιά σᾶν πού τὸ μίσος και ἡ ἔχτρα ἔναντια στὸν ἴδιο ἑαυτὸ μᾶς. Μαινόμουνα ἔναντια μου και βρήκα τιμωρία.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔγραψα στὸ Γκούντερ ἕνα γράμμα.

Τούλεγα πῶς εἶτανε ὁ μεγαλύτερος φιλόσοφος, και γὼ ἕνας ἄθλιος. Ἐπειτα ἀκαλουθοῦσε ἡ ξεμολόγηση μου. Νά τῆς τὸ πῆ.

Τὴν ἴδια δὲν ἔπρεπε πιά νά τὴν ἰδῶ, μήτε νά τῆς γράψω. Φοδύμουνε μήπως τῆ βεβτλώσω.

Ἔτσι ἔφυγα κρυφὰ μιὰ πρωῆνη ὠρα. Ἀπὸ τὸν ἑρρανὸ πέφτανε μεγάλες, βαρειές σταλαματιές. Δὲν τράβηξα στὸν κόσμὸ μου, πού με ξεγέλασε και με ἀπάτησε, τραβήξα στην ἔρημιά και στή δουλειά.

Ὁ Γκούντερ μούγραψε ἔστερα ἀπὸ χρόνια. Νουσκόμα ἔγεινε στὸ χωριό. Ἄγνὸ και εἰρηνικό ἔμεινε ὡς τὸ τέλος τὸ πρόσωπό τῆς. Ἀπὸ ἕνα ἄρρωστο παιδί κολήσε και πέθανε. Μᾶς σε ἀκομα ἕνα χαιρετισμό.

Ὅμως μέσ' ἀπὸ τῆ θύελλα και τὸν ἀγῶνα και τὴν ἀνάγκη τῆς ζωῆς, ὑψώθηκα σ' ἕνα εἶδος εἰρήνης, πού μόνο τότες εἶναι ἀληθινὴ ἀγνῆ, και ἱερῆ, ὄντας συλλογίζομαι Κείνη, ὄντος ὁ ποιητῆς μου, γλυκαναπαύοντας, με ξαναφέρνει ἐκεῖ, στη ὄρσορη, καιλαδα.

Ὁ φίλος μου τέλιωσε. Τὸ κεφάλι του πέφτει στὰ δύο του χερῆ. Μιὰ σ' γμοῦλα καινομαι ἀκομα ἀντικρύ του, ἔστερα περῶ σιγὰ τὸ χέρι μου πάνω ἀπὸ τὸ ζεστό του μέτωπο και τὸν ἀφίω μονο.